



# Az inkarnáció jánosi koncepciója és a páli Krisztusban lét teológiai összefüggései

■ LÁSZLÓ VIRGIL

Evangelikus Hittudományi Egyetem  
lelkész, tanszékvezető egyetemi docens  
E-mail: virgil.laszlo@lutheran.hu



DOI: 10.61894/LP.2025.100.12.1

► **A tanulmány a jánosi inkarnációteológia és a páli „Krisztusban lét” belső összefüggéseit vizsgálja, feltárva, miként fejezi ki e két újszövetségi pólus ugyanazon üdvtörténeti misztériumot eltérő nyelvi és hermeneutikai regiszterekben. János az isteni lehajlás, Pál az emberi felemelkedés irányát rajzolja meg, mégis mindkettő ugyanazon isteni–emberi *communio* dinamikáját jeleníti meg. A kutatás központi tétele, hogy az inkarnáció és a „Krisztusban lét” egymást feltételező teológiai valóságok: Isten emberré lett, hogy az ember Krisztusban új létre szülessen. A vizsgálat filológiai–teológiai elemzéssel, összehasonlító exegézissel és hermeneutikai szintézissel mutatja be, hogyan kapcsolódik össze János Logosz-krisztológiája és Pál partícipációs antropológiai látásmódja, többek között pneumatológiai, szótériológiai, antropológiai és ekkleziológiai metszéspontokban. Az inkarnáció és a „Krisztusban lét” dialógusa alkotja a keresztény teológia lényegi szintaxisát: az örök Ige testté lett, hogy az ember Istenben éljen.**

*Kulcsszavak:* inkarnáció / Krisztusban lét / részesedés / jánosi teológia / páli teológia / pneumatológia / szótériológia / *communio* / új teremtes / Lélek / egyház / eszkatológia

## Két teológiai pólus metszéspontja

Az Újszövetség teológiai polifóniája (CSERHÁTI 2012, 12. o.) mögött felfedezhető néhány alapvető strukturáló motívum, amelyek a különböző szerzők teológiai látásmódját mélyebb szinten szorosan összekötik. Ilyen például az isteni és az emberi valóság találkozásának misztériuma: Isten önközlése Jézus Krisztusban és az a részesedés, amelyet az ember ebben az isteni önközlésben nyer (SCHNELLE 2025, 179. o.). A krisztológia két nagy klasszikus iránya, a jánosi és a páli hagyomány egyaránt e misztérium némileg más és más nyelvi-formai kifejeződése. A két teológiai pólus, János és Pál nem pusztán különböző nyelvi regisztereket használ, hanem részben eltérő hermeneutikai irányból közelíti meg ugyanazt az üdvtörténeti valóságot. János elsődlegesen az inkarnáció metafizikai mélységét

hangsúlyozza, míg Pál inkább a Krisztusban való új lét egzisztenciális és szótériológiai következményeit bontja ki. János főként a fentről lefelé irányuló, isteni önközlés perspektívájából írja le az üdvösséget, míg Pál alapvetően a belülről kifelé bontakozó, antropológiai és közösségi részvétel perspektívájából. Ám a kettő között mély belső rokonság áll fenn. Jézus Krisztusban Isten emberré lett, hogy az ember Krisztusban új életre találjon. A megtestesülés és a „Krisztusban lét” tehát nem egymástól elkülönülő tételek, hanem egymással szoros összefüggésben álló, bennünket egzisztenciálisan is meghatározó valóságok. A jelen tanulmány célja, hogy feltárja a jánoszi inkarnációkonceptió és a páli, de ugyanakkor gondolatilag Jánosnál is felfedezhető „Krisztusban lét”-motívum közötti lehetséges teológiai összefüggéseket. Azaz, hogy miként kapcsolódik össze az isteni önközlés, a Logosz testté létele, valamint az emberi önazonosság Krisztusban való újáteremtése.

## A jánoszi felfogás

### *A megtestesülés jánoszi koncepciója*

A János-evangélium prológusa (Jn 1,1–18) az Újszövetség páratlan irodalmi szépséggel és filozófiai mélységgel megfogalmazott teológiai szövege. *„Kezdetben volt az Ige, és az Ige Istennél volt, és az Ige Isten volt. [...] Minden általa lett, és nélküle semmi sem lett, ami létrejött. [...] Az Ige testté lett, közöttünk lakott és láttuk az ő dicsőségét...”* (Jn 1,1.3.14) Ez a szöveg három alapvető állítást tartalmaz. Szó van a Logosz preegzisztenciájáról (BOLYKI 2001, 59. o.), a megtestesülés előtti létről, amelyben Krisztus mint az Ige Istennél van, és isteni természetű. Kidomborodik a Logosz közvetítő szerepe is: minden általa lett, tehát a teremtésben és a világ fenntartásában is aktív. A Logosz testté létele pedig az örök Ige történelmi belépése az emberi valóságba. Ez a hármas állítás nem csupán filozófiai keretet ad János evangéliumának, hanem meghatározza az egész újszövetségi krisztológiát is. Mindezek alapján elmondható, hogy a megváltás nem pusztán isteni aktus, hanem Isten személyes jelenléte az emberi történelemben.

A jánoszi inkarnációfelfogás érdekes sajátossága, hogy a testté létet a dicsőség kinyilatkoztatásával kapcsolja össze. A testté lét nem pusztán alászállás, hanem paradox módon a dicsőség megjelenése a test korlátozottságában. János számára a test (sarx) vállalása az isteni szeretet végső jele. Isten nem idegenedik el a teremtett valóságtól, hanem annak mélyére hatol. Ugyanakkor fontos azt látnunk, hogy a teológiai állítás itt nem pusztán metafora, hanem ontológiai esemény, hiszen az örök Ige belépett az anyagba, miközben nem szűnt meg Isten lenni. Az inkarnáció tehát nem pusztán aláereszkedés, hanem dicsőséges közösségvállalás. Az Ige nem elveszti istenségét, hanem kinyilvánítja azt az emberi lét horizontján.

A prológus kijelentését, miszerint „köztünk lakott”, szó szerint: „köztünk sátorozott” (eskénösen en hémin), csak akkor értjük helyesen, ha figyelembe vesszük az ószövetségi „sátor”-teológiát (2Móz 25,8; 40,34). Az inkarnáció Jánosnál a shekinah-motívum (az isteni jelenlét és dicsőség megjelenése, különösen a tabernákulumban vagy a templomban) végső beteljesedése, Isten dicsősége immár nem a templomban, hanem a testté lett Ige személyében lakik (vö. Jn 4,20–24-gyel is!). Az antropológiai következmény világos, az emberi test és a történelmi valóság válik Isten lakóhelyévé. A megtestesülés ezért nem pusztán krisztológiai, hanem antropológiai kijelentés is, az ember alkalmas arra, hogy Isten dicsőségének hordozója legyen. Isten újra felállítja a sátrat, avagy ahogyan az evangélium

második fejezetében láthatjuk, újra felépíti a templomot, de most nem kőből, hanem emberi természetből (Jn 2,21). Az inkarnáció az új szövetség temploma.

A János-evangélium egyik legmarkánsabb krisztológiai hangsúlya Jézus és az Atya szoros egysége. Ez a motívum különösen erőteljesen jelenik meg Jn 10,30-ban: „*Én és az Atya egy vagyunk.*” Krisztus „az Atya kebelén” van (Jn 1,18), és ezért képes az Atyát megismertetni a világgal. Ez az egység kiterjed a Fiú szavaira és tetteire is: amit ő mond, azt az Atya mondja; amit ő tesz, azt az Atya cselekszi. A Fiú és az Atya egysége a jánosi krisztológia sarokköve, a testté lét az isteni szeretet végső önközlése. Isten önmaga jön el a világba, hogy osztozzon az emberi sorsban.

A Szentlélek szerepe az inkarnáció misztériumában ugyancsak fontos elem. Jézus nyilvános működése során a Lélek jelenléte állandóan hangsúlyos. A Lélek száll alá Jézusra a keresztségkor (Jn 1,32), Krisztus maga adja a „Lélek vizét” (Jn 7,37–39), majd ígéretet tesz a Paraklétosz eljövetelére (Jn 14,16). Az inkarnáció jánosi értelmezése tehát pneumatológiai horizontot is nyit. A testté lett Ige nemcsak az Atyát jeleníti meg, hanem a Lélek kiáradásának forrása is. A Szentlélek szerepe az inkarnációban két irányban értelmezhető. Egyfelől krisztológiai irányban, hiszen a Lélek tanúsítja és pecsételi meg Jézus isteni küldetését. Másfelől antropológiai irányban, mivel a Lélek teszi lehetővé, hogy az ember valóban részesedjen a testté lett Ige életében, vagyis, hogy „Krisztusban” éljen. Ez a pneumatológiai dimenzió köti össze a jánosi inkarnációteológiát a páli „Krisztusban lét” tanítással. Jánosnál az inkarnáció által válik lehetővé a Lélek ajándékozása, s amint hamarosan látni fogjuk, Pálnál pedig a Lélek teszi valóságossá a Krisztusban való új létet.

### *Az „egymásban maradás” motívuma*

A jánosi teológia egyik kulcsfogalma a „megmaradni, benne maradni” kifejezés, amely szoros párhuzamot mutat a páli „Krisztusban lét” gondolatával, ám sajátos hangsúlyokat hordoz. Az evangéliumban és az első levélben ismételt találkozunk ezzel a kifejezéssel: „*Maradjatok énbennem, és én tibennetek*” (Jn 15,4); „*Ha valaki vallja, hogy Jézus Isten Fia, abban megmarad Isten, ő pedig Istenben [...]. Isten szeretet, és aki a szeretetben marad, az Istenben marad, és Isten is őbenne.*” (1Jn 4,15–16) Ez az „egymásban maradás” motívum három lényegi dimenziót ölel fel.

Az első Krisztus és a hívő közötti bensőséges egységre vonatkozik. A szőlőtő és szőlővessző példázata (Jn 15,1–8) az egyik legerőteljesebb képi megjelenítése annak, hogy a hívők élete Krisztustól függ. Ahogy a vessző csak a tőkéből meríthet életet, úgy a hívő ember is csak Krisztusban maradván élhet valódi spirituális életet. Ez a kapcsolat organikus természetű, nem pusztán utánzásról van szó, hanem életrészesedésről.

A második ilyen dimenzió az Atya, a Fiú és a hívő hármának közössége (BOWSHER 2023, 85. o.). János evangéliumában az „egymásban maradás” nem szűkíthető le Jézus és az őbenne hívő ember viszonyára. Maga Krisztus beszél arról, hogy ő az Atyában van, és az Atya őbenne (Jn 10,38; 14,10). A hívő ebbe az isteni benső közösségbe kapcsolódik be: „*Azon a napon megtudjátok, hogy én az Atyámban vagyok, ti énbennem, én pedig tibennetek.*” (Jn 14,20) Ez az egymásban maradás tehát, ahogy azt később a teológiai reflexió megfogalmazza, a Szentháromság életébe való meghívást jelenti.

A harmadik aspektus az, hogy az „egymásban maradás” etikai következménnyel jár. A szeretetben való megmaradás (Jn 15,9–10; 1Jn 4,16) az isteni közösségben való részvétel mércéje. Aki nem szeret, nem marad Istenben, azaz a szeretet a jánosi teológia szerint az Istenben való lét jele. Jézus „új parancsa” Jn 13,34-ben, miszerint „*szeressétek egymást, ahogyan én szerettelek titeket*”, ugyanak-

kor nem csupán etikai előírás, hanem az isteni és emberi közösség lényegének kifejeződése. 1Jn 4,7–8 kimondja: „*A szeretet Istentől van [...], mert Isten szeretet.*” Mivel Isten lényege a szeretet, ezért a közösség, amely belőle fakad, a szeretet közössége kell, hogy legyen. A szeretet mint a hívők közötti kapcsolat nem emberi kezdeményezés tehát, hanem az isteni természetből fakadó következmény. János evangéliumában a szeretet Krisztus önátadásából nyeri értelmét: „*Nincs senkiben nagyobb szeretet annál, mint ha valaki életét adja barátaiért.*” (Jn 15,13) Krisztus szeretete a kereszten válik teljessé, és ebből fakad az a szeretet, amely a tanítványok közösségét formálja. A szeretet az a „hely”, ahol az inkarnáció folytatódik. Ahol a hívők szeretetben élnek, ott Isten valóságosan jelen van, „*ha szeretjük egymást, Isten lakik bennünk, és az ő szeretete lett teljessé bennünk*” (1Jn 4,12). Az Ige testté lett, hogy az isteni szeretet láthatóvá és megtapasztalhatóvá váljon. Az egyház pedig akkor hűséges ehhez az inkarnációhoz, ha maga is a szeretet konkrét közösségeként jelenik meg a világban. A „Krisztusban lét” jánosi megfelelője tehát a szeretetben való közösség, amelyben a hívők nem csupán egymás mellett, hanem egymásért élnek. Ez párhuzamba állítható Pál test és a tagok metaforájával (1Kor 12,27). Míg Pál az organikus test egységével fejezi ki a Krisztusban való közösséget, János a szeretetben maradás parancsával. Mindkét kép ugyanarra a valóságra mutat. Az egyház Krisztusban és Krisztus által létezik, és a belső kötelék a szeretet.

## A Krisztusban lét páli teológiája

Pál apostol teológiájának egyik leggyakoribb és legjellegzetesebb kifejezése, sőt mondhatni a páli gondolkodásmód lüktető szívdobbanása az *en Khrisztó*, „Krisztusban” kifejezés és rokon megfogalmazásai. Aki Krisztusban van, nem csupán hisz benne, hanem részesedik az ő létmódjában. Ezért az *en Khrisztó* nem pusztán metaforikus, hanem valóságjelölő, mivel a hívő sorsa, identitása és létmódja Krisztusban van „elrejtve” (Kol 3,3). A Krisztusban lét tehát ontológiai kategória, a hívő nem csupán hisz Krisztusban, hanem részesedik az ő életében. Ez a folyamat a keresztségben veszi kezdetét (WIKENHAUSER 1960, 123. o.). A keresztség az a történeti-rituális esemény, amelyben a hívő belép Krisztus halálának és feltámadásának valóságába: „*Vagy nem tudjátok, hogy mi, akik Krisztus Jézusba kereszteltettünk, az ő halálába kereszteltettünk? A keresztség által ugyanis eltemettettünk vele a halálba, hogy amiképpen Krisztus feltámadt a halálból az Atya dicsősége által, úgy mi is új életben járjunk.*” (Róm 6,3–4) A keresztség vizében a régi ember elsüllyed, és a „Krisztusba öltözött” (Gal 3,27) új ember megszületik (CAMPBELL 2012, 321. o.). A Krisztusban lét ezért az új teremtés szinonimája: „*Ha valaki Krisztusban van, új teremtés az.*” (2Kor 5,17) Ez az új teremtés nem pusztán erkölcsi megjavulás, hanem új ontológiai rend, a Szentlélek által átítatott emberlét. Ebből fakadóan a Krisztusban lét következménye az új identitás, ahogy azt Gal 2,20-ban olvassuk: „*Élek pedig többé nem én, hanem Krisztus él bennem.*” Ez az identitás súlypontjának a teljes áthelyeződésére utal, az „én” már Krisztusban értelmezhető. A hit aktusa tehát nem csupán intellektuális beleegyezés, hanem egzisztenciális beavatás, az ember belehelyeztetik Isten Fiának életébe. A régi Ádám és az új Ádám kontrasztja (Róm 5,12–21; 1Kor 15,45–49) ennek kozmikus dimenzióját fejezi ki. Krisztus az új emberiség alapítója, és az ő életében minden hívő új létmódba lép (HOOKER 2008, 19. o.). Ez az ontológiai dimenzió különbözteti meg a páli „Krisztusban létet” a pusztán etikai következményektől. Az erkölcsi újjászületés Pálnál nem önálló emberi erőfeszítés eredménye, hanem a Krisztus életébe való beoltódás következménye. A „Krisztusban lét” tehát új identitás, amelynek alapja a Krisztus halálában és feltámadásában való részesedés.

A páli teológia kollektív dimenziót is hordoz. A hívők együtt „Krisztus teste”, s a Lélek az, aki őket egy testté kereszteli (1Kor 12,13). A Krisztusban lét tehát közösségi valóság is, hiszen a hívők egymás tagjai, mert ugyanaz az isteni élet áramlik bennük (DAVISON 2019, 373. o.). Jánoshoz hasonlóan az egyház életének középpontjában Pálnál is a szeretet áll, amely nem csupán erkölcsi parancs, hanem a „Krisztusban lét” belső logikájából fakad. Ezért kapcsolja Pál közvetlenül a test és a tagok képe (1Kor 12) után a szeretet himnuszát (1Kor 13). A tagok különböző karizmái, kegyelmi ajándékai a közösség építését szolgálják, de minden karizma értelmetlen a szeretet nélkül. Az egyház tehát a „Krisztusban lét” kollektív formája, Krisztus teste, amelyben a hívők egymásra utaltságban élnek, és amelynek feje maga Krisztus (Ef 1,22–23).

## A két mozdulat egysége: lehajlás és felemelkedés

### *Két irány, egy misztérium*

Ha János evangéliuma Isten emberhez vezető útját írja le, Pál apostol teológiája az ember Istenbe vezető útját. Az inkarnáció és a Krisztusban lét egymást magyarázó mozzanatok. A jánosi Logosz-krisztológia azt hangsúlyozza, hogy Isten emberré lett azért, hogy az ember benne Istenhez tartozzék. A páli participációs krisztológia azt domborítja ki, hogy az ember Krisztusban új létet kap. János az isteni lehajlást, Pál az ember felemelését szemlélteti, ugyanannak a szeretetnek a mozdulatát láttatják két irányból, és a kettő együtt alkotja a megváltás úgymond vertikális tengelyét. A testté lét Isten részéről a belépés, a Krisztusban lét az ember részéről a befogadás. Így az üdvösség lényege a *communio*, Isten és ember kölcsönös benne lakása egymásban (Bowsheer sajátos angol terminológiájával *in-one-anotherness*; lásd a szerző monográfiáját: BOWSHER 2023). János evangéliuma a „benne maradás” igéjével fejezi ki a Krisztussal való bensőséges kapcsolatot (Jn 15,4), ez az egész jánosi spiritualitás központi parancsa. Az inkarnációban testté lett Ige nem csupán kívülről szólítja meg az embert, hanem az belső otthonává válik. Az isteni élet a hívő szívében és közösségében „ver sátrat”, folytatva azt a mozzanatot, amely Jn 1,14-ben kezdődött. Ez a jánosi „benne maradás” misztikus dimenziót hordoz. Az ember nem egyszerűen követi Jézust, hanem belső közösségben él vele, amely átforgalmazza egész létezését.

Pál teológiájában az *en Khristó* formula hasonló egzisztenciális mélységet fejez ki. „Élek pedig többé nem én, hanem Krisztus él bennem” (Gal 2,20), ez a kijelentés a hívő életének teljes átformálódását mutatja. A Krisztusban lét Pálnál nem csupán erkölcsi utánzást jelent, hanem belső tapasztalatot. A hívő saját identitása Krisztus identitásában találja meg önmagát. A jánosi „benne maradás” és a páli „Krisztusban lét” tehát ugyanazt a misztériumot írja le két különböző nyelvezettel, az isteni élet belső, egzisztenciális megtapasztalását. János inkább szemlélődő, misztikus nyelvezettel beszél az Istenben és Krisztusban való maradásról, a szeretet közösségéről. Pál inkább dinamikus és történeti nyelven szól a Krisztusban új teremtésről, a Lélek által való átalakulásról.

## A Lélek szerepe

A két irány tehát kiegészíti egymást, és középpontjukban a Lélek áll. Ő az, aki az inkarnációt mintegy folytatja az emberben. Mert amit az Atya a Fiúban megkezdett, azt a Lélek a hívőkben viszi végbe. A Lélek az isteni jelenlét formája a történelemben, Krisztus jelenléte a szívekben. A jánosi *Paraklétos* és a páli *Pneuma* ugyanazt a teológiai funkciót tölti be, a Lélek teszi jelenvalóvá Krisztust, és ő kapcsolja a hívőt Krisztus testéhez. A Krisztusban lét a Lélek által valóságos: „...*akiben nincs Krisztus Lelke, az nem az övé.*” (Róm 8,9) János ugyanezt mondja: „*Aki pedig megtartja az ő parancsolatait, az őbenne marad, és ő is abban; és hogy ő bennünk marad, azt a Lélektől tudjuk meg, akit nekünk adott.*” (1Jn 3,24) A pneumatológiai dimenzió ezért a két hagyomány szintézisének kulcsa: a Lélek az inkarnáció folytatása az emberben.

Azt láthatjuk tehát, hogy a „*maradjatok bennem, és én tibennetek*” (meinate en emoi, kagó en hümin) (Jn 15,4), valamint a „*Krisztus bennetek, a dicsőség reménye*” (Khristos en hümin, hé elpis tés doxés) (Kol 1,27) ugyanannak a valóságnak két nyelvi megformálása. A jánosi és a páli teológia közötti különbség alapvetően perspektivikus. János az isteni mozdulatot hangsúlyozza: Isten jön el az emberhez, hogy közösségbe vonja magával. Pál pedig inkább az emberi részesedést hangsúlyozza: az ember Krisztusban új életre jut, és Istenhez emeltetik. A két irány azonban ugyanazon szótériológiai mozgás két aspektusa, az inkarnáció és a participáció egymást feltételezik. Isten azért lett emberre, hogy az ember Krisztusban Istenhez tartozzék. Az inkarnáció tehát a részvétel előfeltétele, a részvétel pedig az inkarnáció célja.

## A szótériológiai dimenzió

Jánosnál a kereszt nem egyszerűen szenvedéstörténet, hanem a megtestesülés beteljesedése: „*Amikor felemelik az Emberfiát, akkor tudjátok meg, hogy én vagyok.*” (Jn 8,28) A megtestesülés végső kinyilatkoztatása a keresztben történik, ahol a Fiú teljesen odaadja önmagát az Atyának és a világnak. Pál számára a kereszt a megváltás központja: „...*mi pedig a megfeszített Krisztust hirdetjük*” (1Kor 1,23). De ez azért bír üdvtörténeti jelentőséggel, mert az, aki meghalt, maga az Isten Fia, aki emberré lett. Így a páli keresztteológia és a jánosi inkarnációs szemlélet belső egységet alkot: a kereszt nem érhető meg inkarnáció nélkül, az inkarnáció pedig kereszt nélkül maradna befejezetlen. Ugyanakkor a feltámadás a Krisztus szenvedésében és halálában való közösség, részesedés lévén lehetséges: „...*hogy megismerjem őt és feltámadása erejét, valamint a szenvedéseiben való részesedést [tén koinónian tón pathématón autón], hasonlóvá lévén az ő halálához [sümmorfidzomenos tó thanatou autou], hogy valamiképpen eljussak a halottak közül való feltámadásra.*” (Fil 3,11–12) (FINLAN 2007, 72–73. o.)

János evangéliuma hangsúlyozza, hogy Jézus azért jött, hogy „*életük legyen, sőt bőségben éljenek*” (Jn 10,10). Ez az élet az örök élet, amely már most a Krisztusban való hit és a vele való közösség révén részesíti a hívőket az isteni életben. Az inkarnáció szótériológiai célja tehát az életadás.

Pál hasonló gondolatot fejez ki a „második Ádám” teológiájában (Róm 5,12–21; 1Kor 15,21–22.45–49): Krisztus új emberiség alapítójaként életet ad ott, ahol az első Ádám bűne halált hozott. Így a Krisztusban lét Pálnál is azt jelenti, hogy a hívők az élet és az igazságosság új rendjének részesévé válnak.

## Az antropológiai következmények

Pál apostol hangsúlyozza, hogy „*ha valaki Krisztusban van, új teremtés az: a régi elmúlt, és íme: új jött létre*” (2Kor 5,17). János hasonlóan beszél az isteni gyermekségről: „...*akik pedig befogadták, azoknak hatalmat adott arra, hogy Isten gyermekeivé legyenek.*” (Jn 1,12) Az inkarnáció és a Krisztusban lét következménye tehát mindkét megközelítésben a hívő antropológiai átformálódása. Az ember a bűn által meghatározott létezésből az isteni életben való részesedésre kap meghívást (vö. 2Pt 1,4: „...*hogy [...] isteni természet részeséivé legyetek*”). János szerint: „*Most Isten gyermekei vagyunk, de még nem lett nyilvánvaló, hogy mivé leszünk. Tudjuk, hogy amikor ez nyilvánvalóvá lesz, hasonlóvá leszünk hozzá.*” (1Jn 3,2) Pál szerint: „*Mi pedig, miközben fedetlen arccal, mint egy tükörben szemléljük az Úr dicsőségét mindnyájan, ugyanarra a képre formálódunk át az Úr Lelke által dicsőségről dicsőségre.*” (2Kor 3,18) A Krisztusban nyert új identitás tehát antropológiai mélységeket érint. Az ember nem pusztán erkölcsi értelemben változik meg, hanem új státuszt kap.

Az inkarnáció és a Krisztusban lét az emberi szabadságot is új fénybe helyezi. A szabadság többé nem csupán választási lehetőséget jelent jó és rossz között, hanem képességet az isteni szeretetben való részvételre (GORMAN 2015, 96. o.). János evangéliuma ezt úgy fejezi ki, hogy „*megismeritek az igazságot, és az igazság megszabadít titeket*” (Jn 8,32). Pál ehhez hasonlóan vallja: „...*ahol az Úr Lelke, ott a szabadság.*” (2Kor 3,17) Ez a szabadság a szeretet gyakorlásában mutatkozik meg: a hívő immár képes önmagát ajándékká tenni mások számára, Krisztus példája szerint. Jánosnál a szeretetben való maradás az isteni élet jele és bizonyítéka (1Jn 4,16). Pálnál a Krisztusban lét erkölcsi következménye a Lélek gyümölcsének természetzerű megjelenése (Gal 5,22–23). Mindkettő ugyanarra utal: az inkarnáció és a Krisztusban lét valós egzisztenciális átformálódást jelent, amelyben az ember önzonossága Krisztus életében gyökerezik.

## Az inkarnáció folytatása az egyházban

Az isteni életben való részesedés ugyanakkor nem csupán a belső hit aktusában valósul meg, hanem a látható közösségben és annak szertartásaiban is kifejeződik. Az egyház mint Krisztus teste Krisztus létének új, kollektív formája. Az egyházi közösség így nem csupán társadalmi szervezet (JIPP 2023, 160. o.), hanem az isteni élet áramlásának történeti hordozója, ahol a megtestesülés eseménye nem múlt el, hanem folytatódik. Az inkarnáció itt válik szociálisan valóságossá, az isteni élet nem magányos tapasztalat, hanem közösségi létforma. A test és a tagok metaforája Pálnál a jánosi szeretetparancs dinamikus kifejtése. A szeretet itt nem erkölcsi parancs, hanem ontológiai tény, hiszen aki Krisztusban él, az a test tagja, és nem élhet a szeretet ellenére. Ezért mondhatja János, hogy „*aki nem szereti a testvérét, az a halálban marad*” (1Jn 3,14). A szeretet tehát az inkarnáció folytatása az emberi kapcsolatokban.

Az egyház rítusai ugyanezen *communio* kifejezőformái, hiszen Pál teológiájában a szakramentális tapasztalat és az egyház összekapcsolódik. Az eukharisztikus kenyér Krisztus testének valóságát fejezi ki, amelyben a hívők egy testté, egy közösséggé formálódnak. „*Az áldás pohara, amelyet megáldunk, nem Krisztus vérével való közösségünk-e? A kenyér, amelyet megtörünk, nem Krisztus testével való közösségünk-e? Mivel a kenyér egy, mi is mindannyian egy test vagyunk, mert mindannyian az egy kenyérből részesedünk.*” (1Kor 10,16–17) A Krisztusban lét tehát nemcsak spirituális realitás,

hanem egyházi és közösségi valóság is, amely a szentségekben válik kézzelfoghatóvá. Az eukharisztiát a testté lett Ige jelenlétének szentségi valósága, míg az egyház Krisztus testének közösségi valósága. Együtt alkotják azt a „szakramentális teret”, amelyben a hívők ténylegesen részesednek az isteni életben. Az egyház tehát nem pusztán intézmény, hanem az inkarnáció folytatódó jelenléte a történelemben. Éppen ezért az ekkléziológia nem választható el a krisztológiától, az egyház Krisztus teste, amely a Szentlélek által éltetve valóságosan részesedik a Fiúban és az Atyában.

### *Az eszkatológiai dimenzió*

Az inkarnáció nem zárul le a történelemben, és a Krisztusban lét sem zárul le a halálban. Mindkettő az örökkévalóság felé mutat. A jánosi evangélium „örök élet” fogalma és a páli feltámadásteológia ugyanannak a valóságnak két aspektusa, amely az isteni életben való végső részesedés. János és Pál egyaránt az üdvösség kettős idejét tanítja: a már megvalósult és a még be nem teljesedett dimenziót. Jánosnál az örök élet jelenvaló valóság: „...aki hisz, annak örök élete van” (Jn 6,47), de ugyanakkor jövőbeli ígéret is: „...én feltámasztom őt az utolsó napon” (Jn 6,54). Pálnál az eszkatológiai feszültség hasonló. A hívők már most feltámasztattak Krisztussal (Ef 2,6), de még várják a test dicsőséges feltámadását (Róm 8,23). A hívők már most új életben járnak (Róm 6,4), de várják a dicsőség megjelenését (Kol 3,4). A Krisztusban lét ezért eszkatologikus valóság, a jelen és a jövő metszéspontja. A megváltás már elkezdődött, de teljessé csak az isteni dicsőségben válik. Az eszkaton tehát nem pusztán jövőbeli esemény, hanem jelenvaló irány, a világ már most az isteni életbe hajlik. A végső állapot a Krisztusban lét teljessé válása. Az emberi lét végső perspektívája tehát nem a halál, hanem az isteni életben való részesedés teljessége, amely az inkarnációban kezdődött és a Krisztusban létben bontakozik ki. Aki Krisztusban él, az már most az örök élet részesévé lett; halála nem lezárás, hanem átlépés: a „benne maradás” beteljesedése az Atya házában (Jn 14,2).

### Konklúzió

A jánosi és a páli teológia párbeszéde immár kétezer esztendeje termékeny hermeneutikai tér. A jánosi inkarnációs szemlélet a transzcendens Isten radikális immanenciáját hangsúlyozza: Isten ott van, ahol az emberi élet történik. A páli részvételi teológia pedig az emberi lét átformálódását mutatja be, ahogyan Krisztusban az ember új valóságba lép. A kettő együtt alkotja a keresztény teológia lényegi szintaxisát: Isten emberré lett, hogy az ember Istenben éljen. Ez a mondat nem csupán Szent Irenaeustól (130 k. – 200 k.) kezdve jól ismert patrisztikus formula (OROSZ 2000, 882. o.), hanem egyben az újszövetségi kinyilatkoztatás összefoglalása is. Az inkarnáció és a Krisztusban lét egymást értelmezi, az egyik nélkül a másik hiányos. A jánosi „az Ige testté lett” és a páli „Krisztus bennetek, a dicsőség reménye” (Kol 1,27) egymásra felelnek. A jánosi és a páli szólam találkozása egyetlen himnusszá válik, Isten önközlése és az ember válasza egymásba olvad. E kettő találkozásában, dinamikus egységben áll keresztény mivoltunk lényege, az örök Ige és az emberi élet dialógusa, amelyből megszületik az üdvösség és benne az ember végső hivatása: Istenben maradni, Krisztusban élni, a Lélek által az isteni természet részesévé válni (2Pt 1,4).



## Theological Correlations between the Concept of Johannine Incarnation and the Pauline “Being in Christ” Motif

- **The study examines the inner connections between the Johannine theology of the Incarnation and the Pauline concept of “being in Christ,” uncovering how these two New Testament poles express the same soteriological mystery in distinct linguistic and hermeneutical registers. John outlines the divine descent, while Paul traces the human ascent, yet both articulate the same dynamic of divine–human *communio*. The central thesis of the research is that the Incarnation and “being in Christ” are mutually presupposing theological realities: God became human so that humanity might have a new life in Christ. Through philological-theological analysis, comparative exegesis, and hermeneutical synthesis, the study demonstrates how John’s Logos Christology and Paul’s participatory anthropological vision converge, particularly at pneumatological, soteriological, anthropological, and ecclesiological intersections. The dialogue between the Incarnation and “being in Christ” constitutes the essential syntax of Christian theology: the eternal Word became flesh so that humanity might live in God.**

*Keywords:* incarnation / being in Christ / participation / Johannine theology / Pauline theology / pneumatology / soteriology / *communio* / new creation / Spirit / Church / eschatology

### Felhasznált irodalom

- BOLYKI János 2001. „Igaz tanúvallomás”. *Kommentár János evangéliumához*. Osiris Kiadó, Budapest.
- BOWSHER, Clive 2023. *Life in the Son. Exploring Participation and Union with Christ in John’s Gospel and Letters*. Apollos – IVP Academic Press, Downers Grove.
- CAMPBELL, Constantine R. 2012. *Paul and Union with Christ. An Exegetical and Theological Study*. Zondervan, Grand Rapids.
- CSERHÁTI Sándor 2012. *Az Újszövetség teológiája*. Luther Kiadó, Budapest.
- DAVISON, Andrew 2019. *Participation in God. A Study in Christian Doctrine and Metaphysics*. Cambridge University Press, Cambridge. <https://doi.org/10.1017/9781108629287>
- FINLAN, Stephen 2007. Can We Speak of Theosis in Paul? In: Michael J. Christensen – Jeffrey A. Wittung (szerk.): *Partakers of the Divine Nature. The History and Development of Deification in the Christian Traditions*. Baker Academic, Grand Rapids.
- GORMAN, Michael J. 2015. *Becoming the Gospel. Paul, Participation, and Mission*. Eerdmans, Grand Rapids.
- HOKKER, Morna D. 2008. *From Adam to Christ. Essays on Paul*. Wipf & Stock, Eugene.
- JIPP, Joshua W. 2023. *Pauline Theology as a Way of Life. A Vision of Human Flourishing in Christ*. Baker Academic, Grand Rapids.
- OROSZ Atanáz 2000. Isten ember lett, és az ember átistenülhet. *Vigilia*, 12. sz. 882–888. o.
- SCHNELLE, Udo 2025. Participation as a Key Soteriological Category in Paul and John. In: Jan van der Watt – Joseph Verheyden – Jörg Frey (szerk.): *Aspects of Soteriology in John and Paul*. Mohr Siebeck, Tübingen. (WUNT 529.)
- WIKENHAUSER, Alfred 1960. *Pauline Mysticism. Christ in the Mystical Teaching of St. Paul*. Herder & Herder, Freiburg.